

Życie i działalność Ludwika Wołowskiego (1810-1876). Popularnonaukowe streszczenie projektu.

Ludwik Wołowski urodził się w 1810 roku w Warszawie. Należał do Sprzysiężenia Podchorążych Wysockiego, na kilka tygodni przed wybuchem powstania został aresztowany i osadzony w więzieniu. W 1831 roku został sekretarzem polskiego poselstwa w Paryżu. Po klęsce powstańczej pozostał we Francji, w 1834 roku przyjął francuskie obywatelstwo. W tym samym roku został adwokatem w Paryżu. Nad Sekwaną zasłynął jednak przede wszystkim jako ekonomista. Był autorem kilkudziesięciu opracowań i niezliczonej ilości artykułów. Wypowiadał się m.in. na temat wolnego handlu, prawa do pracy, banków emisyjnych, papierowego pieniądza, monety opartej na srebrze i złocie. Toczył wiele słynnych polemik – m.in. z Louis Blanciem i Michelem Chevalier – zazwyczaj w obronie liberalnej wizji gospodarki. Zasłynął jednak przede wszystkim jako pomysłodawca, twórca i pierwszy dyrektor *Crédit Foncier de France*, pierwszego banku opartego na kredytach hipotecznych dla rolnictwa – instytucji działającej do dzisiaj. Wołowski równocześnie działał na rzecz Polski – jako parlamentarzysta i znacząca postać we francuskim życiu publicznym. To z jego inicjatywy doszło do słynnej debaty parlamentarnej w sprawie polskiej 15 maja 1848 r. Utrzymywał stały kontakt z Hotelem Lambert. Był zwolennikiem republiki: po 1851 roku stracił więc mandat deputowanego, a nieco później fotel dyrektora *Crédit Foncier*. Natomiast po upadku Napoleona III nowa republika zaproponowała mu w 1876 roku fotel dożywotniego senatora.

Nazwisko Wołowskiego we francuskich opracowaniach pojawia się najczęściej obok takich postaci jak Jean-Baptiste Say, Frédéric Bastiat, Adolphe Blanqui czy Michel Chevalier. Jednocześnie ten wybitny polityk i ekonomista w polskiej historiografii pozostaje niemal zapomniany. Nie doczekał się dotychczas ani jednego tekstu naukowego, o pełnej monografii nie wspominając. Wołowski znalazł większe uznanie wśród francuskich historyków – jednak na trzy opublikowane biografie dwie pochodzą jeszcze z XIX wieku, trzecią zaś jest niewydana do tej pory drukiem rozprawa doktorska Patrice'a Markiewicza *Louis Wolowski. Un intellectuel et un représentant du libéralisme en France au milieu du XIXe siècle* (Paris X – Nanterre, 1994).

Celem projektu jest więc wypełnienie luki w polskiej i francuskiej historiografii. Jest nim także uzupełnienie historii polskiej myśli ekonomicznej, społecznej i politycznej oraz historii polskiego liberalizmu. Chodzi także o uzupełnienie historii Wielkiej Emigracji, o przypomnienie dokonań i koncepcji człowieka, który jako jeden z niewielu polskich emigrantów odniósł we Francji autentyczny sukces.

Pierwszy etap realizacji projektu obejmował będzie kwerendę w polskich i ukraińskich archiwach. Chodzi przede wszystkim o Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie oraz Archiwum Państwowe we Lwowie. Spodziewam się znaleźć tam informacje dotyczące rodziny, przede wszystkim żydowskich (frankistowskich) przodków Ludwika Wołowskiego, a także informacje dotyczące jego działalności w Warszawie w latach 1827-1831, po części też jego działalności emigracyjnej. Kolejnym etapem będzie pogłębiona kwerenda w archiwach i bibliotekach francuskich (Archives Nationales, Archives de l'Assemblée nationale, Archives de la Préfecture de Police). Chodzi o zasoby związane nie tylko z Wołowskim bezpośrednio, ale z jego współpracownikami, korespondentami czy przeciwnikami politycznymi, o zapisy policyjne dotyczące Wołowskiego. Chciałbym dotrzeć do jego korespondencji i korespondencji z nim związanej. Dodatkowym elementem będzie kwerenda w bibliotekach francuskich, przede wszystkim w Bibliotece Narodowej, przechowującej nie tylko drukowane teksty (w tym ulotki wyborcze, odezwy do wyborców itp.) Wołowskiego, ale również istotne źródła rękopiśmienne.

Wreszcie osobną kwerendę zamierzam przeprowadzić w Bibliotece Polskiej w Paryżu, w której zamierzam zbadać zasoby związane z Hotelem Lambert (w szczególności z Władysławem Zamoyskim, z którym Wołowski się przyjaźnił).

Trzeci etap realizacji projektu obejmować będzie opracowanie zebranych materiałów oraz wpisanie biografii Wołowskiego w szersze tło francuskie i emigracyjne. W trakcie czwartego etapu projektu zamierzam spisać i wydać drukiem biografię Wołowskiego.